

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi arvonlisäverolain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 39 §:n muuttamisesta

Hanke VM023:00/2023

Mikro- ja yksinyrittäjät ry kiittää mahdollisuudesta saada lausua esitysluonnoksesta.

Esitysluonnoksen tarkoituksena on panna täytäntöön ns. pienyritysdirektiivi (EU) 2020/285, jonka perusteella arvonlisäverovelvollisuuden alarajaan liittyvä huojenus poistuu.

Verottomuuden edellytyksenä otetaan jatkossa huomioon elinkeinonharjoittajan liikevaihto kuluvalta ja edeltävältä kalenterivuodelta. Lisäksi velvollisuus rekisteröityä takautuvasti verovelvolliseksi poistetaan ja jatkossa velvollisuus alkaa vasta alarajan ylittämisaikakohdasta lukien.

Alarajahuojennuksen poistaminen

Arvonlisäveron alarajahuojennus on ollut verohelpotus niille alv-rekisteriin kuuluville yrityksille, joiden liikevaihto on alle 30 000 euroa. Alarajahuojennuksen poistaminen ilman arvonlisäverovelvollisuuden alarajan korottamista tai muita tuki-instrumentteja kiristää suoraan näiden pienten yritysten verorasitusta. Esitysluonnoksen mukaan näitä yrityksiä on noin 80 000, eli erittäin huomattava määrä.

Mikroyritysten ei ole läheskään aina mahdollista siirtää lisääntyvää veroa täysimääräisenä hintoihin, jolloin se jää yritykselle lopulliseksi kustannukseksi. Verorasitteen kasvu koskee varsinkin sellaisia mikroyrityksiä, joiden arvonlisäverolliset ostot ovat vähäisiä myyntiin nähden. Alarajahuojennuksen poistuminen rasittaaakin erityisesti työvoimavaltaisia ja palvelualan mikroyrityksiä.

Arvonlisäverovelvollisuuden alarajalla on suuri merkitys pienimuotoisen toiminnan lisäksi varsinkin yritystoiminnan alkuvaiheessa. Alaraja, sekä asteittaisesti pienenevä alarajahuojennus, madaltavat kynnystä yrittäjäksi ryhtymiseen sekä edistävät pienimpien yritysten kasvumahdollisuuksia.

Nyt arvonlisäverotukseen liittyvät helpotukset yritystoiminnan aloittamiseen ja liiketoiminnan laajentamiseen ollaan lopettamassa kokonaan, ilman, että tilalle tulee mitään tuki-instrumentteja tai kompensatiota. Tämä tarkoittaa, että mikroyritysten verorasitusta kiristetään ja veropoliittisia kannusteita yrittäjyyteen heikennetään hallitusohjelman kirjausten vastaisesti.

Mikro- ja yksinyrittäjät ry tuo esiin huolensa siitä, että pienimpien yritysten kasvumahdollisuuksia ollaan esityksen myötä heikentämässä. Alarajahuojennuksen poistaminen nostaa merkittävästi kynnystä liiketoiminnan laajentamiseen varsinkin tilanteessa, jossa liikevaihdon nousun pysyvyydestä ei ole varmuutta. Verottomuuden edellytyksenä olevan liikevaihtorajan ottaminen huomioon aikaisempaa pidemmältä ajalta eli kuluvalta ja edeltävältä kalenterivuodelta kasvattaa tätä kynnystä vielä lisää.

Verovelvollisuuden alaraja

Verovelvollisuuden alkaminen vasta alarajan ylittämisaikakohdasta lukien on Mikro- ja yksinyrittäjät ry:n mielestä kannatettava ja oikeudenmukainen uudistus, ja korjaa nykyisessä laissa olleen epäkohdan, jossa veroa on joutunut maksamaan takautuvasti koko tilikauden myynnistä, rajan ylityksessä hiukankin. Tämän epäkohdan korjaaminen ei kuitenkaan kompensoi itse alarajahuojennuksen poistamista.

Verovelvollisuuden alarajan ylittyminen merkitsee samalla joka tapauksessa myös seuraavan kalenterivuoden verovapauden menettämistä.

Verovelvollisuuden alarajan tarkoituksena ei esitysluonnoksen mukaan ole ollut vapauttaa verosta varsinaista ammatti- tai liiketoimintaa, vaan rajata verotuksen ulkopuolelle lähinnä harrastusluonteinen ja pienimuotoinen toiminta. Nykypäivän muuttunutta työelämää ja monimuotoista yrittäjyyttä, jossa ihmiset liikkuvat eri työsuhteiden ja yrittäjyyden muotojen välillä ja usein jopa rinnakkain, ei luonnoksessa kuitenkaan ole otettu huomioon riittävästi. Pienituloisen yrittäjätöiminta on arkipäivää kymmenille

tuhansille yrittäjille. Erityisesti yksinyrittäjien tulotaso jää huomattavasti jälkeen palkansaajista. Yksinyrittäjien mediaaniansainta on alle 2000€/kk bruttona ja neljännes yksinyrittäjistä kuuluu alimpaan tulodesiiliin (Tilastokeskus 2021). Koronakriisi pahensi tilannetta mikro- ja yksinyrittäjille, eikä siitä ole ehditty toipua ennen kuin tämänhetkinen talouden taantuma on iskenyt päälle.

Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi edistää palkkatyön ja yrittäjämuotoisen työn yhteensovittamista, sekä tunnistaa yrittäjyyden uusia muotoja ja niiden haasteita. Aloittavien yritysten sekä jokaisen osa-aikaisen tai sivutoimisen yrittäjänkin toiminta- ja erityisesti kasvumahdollisuuksien turvaaminen on erittäin tärkeää, myös velkaantuvan julkisen talouden suunnan kääntämiseksi. Kasvuun tulisi kannustaa erilaisilla keinoilla, ei vähentää kannustimia.

Budjettivaikutukset

Esitysluonnoksen mukaan alarajahuojennuksen poistamisen arvioidaan lisäävän valtion verotuottoa noin 80 miljoonaa euroa vuoden 2025 tasossa. Tämä tuotto jää yksiselitteisesti kaikkein pienimpien yritysten maksettavaksi.

Esitysluonnoksessa ei ole laskettu tai tuotu esiin, millä alarajatasolla huojennuksen poistaminen tapahtuisi veroneutraalisti. Kuitenkin alarajan nostaminen 30 000 euroon lisäisi esitysluonnoksen mukaan verotuottoa vielä noin 35 miljoonaa euroa vuodessa.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT on arvioinut, että arvonlisäveron optimaalinen alaraja olisi Suomessa 32 000 euroa. Suomen soveltama alaraja on selvästi alhaisempi kuin OECD- tai EU-maissa keskimäärin ja direktiivi sallii rajan asettamisen jopa 85 000 euroon.

Esitysluonnoksen vaikuttavuusarviointit ovat jääneet pintapuolisiksi. Alarajahuojennuksen poistaminen nähdään vain arvonlisäveron tuottoa lisäävänä, ottamatta huomioon kasvavan verorasituksen vaikutuksia yritystoimintaan jo muutenkin haastavassa ja epävarmassa toimintaympäristössä.

Selvittämättä on jäänyt arvio alarajahuojennuksen poistamisen takia lopettavien yritysten määrästä. Monelle aloittavalle yritykselle, sekä taantumassa kannattavuusrajalta kamppailevalle mikro-, yksin- ja pienyritykselle, huojennuksen poistaminen ja samaan aikaan hallituksen suunnitelmassa olevien arvonlisäverokantojen korottaminen yhdessä eläkemaksujen nousun ja sosiaalietuuksien heikentämisen kanssa voivat erittäin suurella todennäköisyydellä johtaa yritystoiminnan lopettamiseen.

Esitysluonnoksessa näyttää jääneen ottamatta huomioon myös se, että alarajahuojennus on yritykselle verotettavaa tuloa. Huojennuksen poistaminen kaventaa siten verotuottoa enemmän, kuin luonnoksessa on laskettu.

Mitään selvitystä tai arviota ei ole esitysluonnoksessa siitäkään, kuinka moni yrittäjä joutuu toiminnan lopettamisen tai tulojen alentumisen vuoksi mahdollisesti turvautumaan sosiaaliturvaan. Huojennuksen poistamisella on tämänkin vuoksi paljon ennakoitua suurempi kokonaisvaikutus valtion budjettiin. Vain noin 6000 lopettavaa ja työmarkkinatuella siirtyvää yrittäjää maksaa vuodessa enemmän, kuin nyt kaavailtu 80 miljoonan euron verotuotto; lisäksi tulee vielä merkittävät kerrannaisvaikutukset talouteen.

Alarajahuojennuksen poistaminen on kompensoitava alarajan tuntuvalle korotuksella

Mikro- ja yksinyrittäjät ry esittää kantanaan, että arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistaminen on ehdottomasti kompensoitava nostamalla arvonlisäveron alaraja vähintään veroneutraalille tasolle, jotta alarajahuojennuksen poistaminen ei lisäisi mikroyritysten verorasitusta. Mikäli alarajan nostolla todella halutaan kannustaa kasvuun ja myös työpaikkojen luomiseen, pitää rajaa nostaa merkittävästi korkeammalle, 50 000 – 60 000 euroon.

Mikro- ja yksinyrittäjät ry:n näkemyksen mukaan pienimpien yritysten kasvumahdollisuuksien aidoksi tukemiseksi ja hallinnollisen taakan vähentämiseksi verovelvollisuuden alaraja tulisi korottaa vähintään 50

000 euron tasolle, jotta edes osalla yrityksistä, joita alarajahuojennuksen poistaminen koskee, olisi kohtuullinen mahdollisuus siirtyä arvonlisäverottoman toiminnan piiriin.

Korkeampi arvonlisäveron alaraja madaltaa yritystoiminnan aloittamiskynnystä, kannustaa liikevaihdon kasvattamiseen ja yritystoiminnan laajentamiseen sekä vähentää hallinnollista byrokratiaa. Erittäin todennäköisesti arvonlisäveron lisätuoton saamatta jääminen kompensoituu tällöin sosiaaliturvan kokonaiskustannusten vähenemisenä sekä uusien yrittäjien ja kasvuyrittäjien määrän nousuna.